

La corrupció a Catalunya: Percepcions i actituds ciutadanes

Fitxa tècnica

Estudi fet sobre una mostra de 850 enquestes telefòniques amb afixació proporcional a majors de 18 anys, durant els dies 5 a 28 d'octubre de 2020.

La percepció dels nivells de corrupció

El 67% de la ciutadania considera que a Catalunya hi ha molta o bastant corrupció mentre que el 26,5% considera que n'hi ha poca o gens.

Constatem un descens continuat en aquest indicador (des del seu punt àlgid el 2014, amb un 82,3%, un 74,2% el 2016 i un 71,9% el 2018 (Pàg. 13). Tot i així, un 79,5 % dels enquestats considera que la corrupció a Catalunya és un problema greu o bastant greu. (Pàgina 14).

La dada sobre la percepció de variació confirma aquesta millora en la tendència ja que els que creuen que la corrupció ha augmentat es mantenen, igual que en l'onada anterior (30%).

Minva l'experiència del contacte personal i directe amb la corrupció pública (abús de la posició en benefici privat): el 18,2% respon haver vist conductes impròpies al lloc de treball, però baixa la identificació de criteris inapropiats en l'aplicació de la norma (15,1%), l'afavorir familiars, amics, empreses o a un mateix (17,8%), l'acceptació de regals (8,7%) i l'acceptació d'un suborn (3,5%). (Pàg. 11).

Si destriem a qui s'ha vist dur a terme les anteriors conductes observem que és a l'administració on es concentren més casos, tot i que el percentatge total d'aquestes conductes és reduït i amb tendència al descens. (Pàg. 12)

La ciutadania

Un 78% pensa que els catalans són molt o bastant honestos, mentre que l'11,9% considera que ho són poc o gens. (Pàg. 17).

A la pregunta (introduïda en el qüestionari 2020) sobre la confiança interpersonal un 71,3% respon que es pot confiar en la majoria de la gent, mentre que per al 9,4% mai s'és prou prudent (pàg. 18).

Pel que fa a les possibilitats de la ciutadania d'involucrar-se en la lluita contra la corrupció el 36,1% considera que pot fer alguna cosa per ajudar a combatre la corrupció. Com a fórmula considerada més efectiva un 38,8% es decanta per denunciar (dada que puja en relació al 2018, amb un 36,1%) i un 30% confia en el vot per candidats nets o partits que prometin una lluita eficaç; altres opcions són associar-se o recolzar organitzacions anticorrupció (16,6%) o fer difusió pública del problema (9,8%). (Pàg. 19 i 20).

Concepte de corrupció

Acceptació de conductes:

Entre les conductes més tolerades el 21,1% dels enquestats accepta (molt o bastant) que un alt càrrec admeti com a regal una caixa de vi, un 14,4% que una persona que treballi al sistema sanitari públic ajudi un familiar a saltar-se una llista d'espera i un 6,4% tolera (molt o bastant) el nepotisme (que un càrrec polític contracti un amic íntim per un lloc de confiança). L'acceptació de diners per part d'un funcionari per agilitzar un tràmit és una de les conductes menys tolerades (un ínfim 0,8% ho considera molt acceptable). (Pàg. 7).

Justificació de conductes:

La conducta que més justificació rep segueix sent, com en anteriors edicions, empadronar un fill a casa els avis per tal que l'acceptin a l'escola desitjada (26,9%), seguida de trucar un metge amic per saltar-se la llista d'espera (22,1%) o no pagar l'IVA corresponent (13,8%). Inflar el CV és considerat poc o gens acceptable per una ampla majoria (87,8%) mentre que copiar en un examen és reprovat per un 87,1% (que ho considera poc o gens acceptable). Passar factures personals com a despeses de feina o quedar-se una cartera amb diners són les conductes llistades que mereixen una justificació menor, a parer dels enquestats (només un 0,6% les considera molt justificables). (Pàg. 8).

Identificació de conductes com a corruptes:

Les conductes identificades com a corruptes per un major percentatge dels enquestats són: que una persona aprofiti el càrrec públic per a un benefici privat (94,8%), que un empresari pagui per obtenir un contracte públic (92,5%) o que un polític voti un projecte per afavorir l'empresa del fill (92,4%), seguit de que un ex-alt càrrec utilitzi els seus contactes per influir en decisions polítiques (88,6%). Acceptar regals d'un proveïdor és considerat corrupte per un 53,8% quan ho fa un directiu privat i per un 76,8% quan ho fa un càrrec públic. (Pàg. 9).

La política

En el supòsit que el partit que es voldria votar es veiés afectat per un cas de corrupció, per bé que durant el mandat hagués aconseguit disminuir l'atur i millorar la situació econòmica, un 24,5% respon que el continuaria votant, un 39,2% votaria un altre partit, mentre que un 17,4% s'abstindria i un 12,8% votaria en blanc. (Pàg. 22).

El 80,9% dels enquestats consideren que els polítics no fan el que toca per lluitar contra la corrupció (descens significatiu envers el resultat de 2018, un 87,5%). El 55,1% dels enquestats considera, per la seva banda, que els ciutadans normals poden influir en la lluita contra la corrupció mentre que el 44,1% respon en sentit contrari. El 69,7% observa manca de transparència en les decisions públiques (80,5% el 2018). Un ampli percentatge és crític amb el retiment de comptes (el 84,1% considera que els polítics no donen prou explicacions sobre la seva gestió, percentatge que el 2018 se situava en el 89,8%). El 78,6% percep vincles massa estrets entre negocis i política. (Pag. 23).

Baixa significativament el percentatge que creu que els partits polítics es financen il·legalment: el 43,1% (el 2018 la xifra era el 51,9% (pàg. 24).

Pel que fa a la percepció d'honestedat dels càrrecs polítics a Catalunya la població segueix dividida: Un 40,4% considera que els càrrecs polítics a Catalunya són molt o bastant honestos, mentre que el 53% els troba poc o gens honestos (Pag. 25).

Les administracions públiques

El **servei públic** on es considera més estesa la corrupció és el de les obres públiques (un 75,1% respon molt o bastant), en segon lloc l'urbanisme (67,7%) i en tercer lloc la justícia (58,9%). Respecte el 2018 es manté la correlació, tot disminuint els percentatges (83,7%, 78,3% i 65,3%). (Pàg. 31).

Els partits polítics i les entitats financeres (apreciació d'un 76,5% i 70,2% respectivament), seguides dels mitjans de comunicació (59,3%), són les **institucions** on es considera més estesa la corrupció. Les universitats ocupen el darrer lloc, amb un percentatge que cau fins el 18,6% (30,3% fa dos anys). (Pag. 32).

L'**activitat pública** en què la corrupció està més estesa, segons els enquestats/ades, és en els contractes públics (67,9%), en la concessió de llicències i autoritzacions (57,9%) i en les subvencions a entitats (54,6%). Es constata, no obstant, una certa disminució en la percepció general. (Pàg. 33).

El 60,4% de les persones enquestades està poc o gens d'acord en que els nomenaments en l'administració pública es basen en el mèrit i la capacitat (67,8% el 2018). (Pàg. 23). El 67% creu que les administracions públiques tracten de forma privilegiada les persones i entitats afins al govern. (Pag. 42). Per obtenir alguna cosa de l'administració o d'un servei públic la ciutadania acceptaria abans fer un favor (un 13,7% respon molt o bastant) que fer un regal (4,1%) o donar diners (1,5%) (Pàg. 27).

Davalla el percentatge de població enquestada que considera que a Catalunya el personal al servei de l'administració és molt o bastant honest (59,9% envers el 69% el 2018) i queda diluïda la tendència a l'alça d'aquesta percepció (Pàg. 34).

La ciutadania (61,2% de les persones enquestades) albira un augment específic del risc de corrupció en situacions d'emergència (derivada, per exemple, d'una pandèmia). (Pàg. 23).

Les empreses i els mitjans de comunicació

El 52,5% considera que la corrupció està molt o bastant estesa en les empreses privades (pàg. 32).

Un percentatge a l'alça (el 85,1% respecte el 80,5% el 2018) considera que les relacions entre els càrrecs públics i els grups d'interès no són prou o gens transparents (Pàg. 36).

Creix la desconfiança en l'objectivitat dels mitjans de comunicació sobre els casos de corrupció. La dada escala fins el 74,9% (envers el 66,2% el 2018) (Pàg. 37).

Transparència i conflictes d'interès

La majoria dels catalans/anes (59%) opina que les administracions públiques són poc o gens transparents, el 2018 ho creia un 54,8% (Pàg. 41).

El principal motiu adduït per no demanar informació en poder de l'administració és que és molt complicat (41,2%), seguit pel fet que l'administració no respon (33,1%), no saber que es pot demanar (27,2%) o manca de temps (15,5%), per bé que un 4,2% ho demanaria sempre (Pàg. 39).

Tenir alguna cosa a amagar ja no és la primera raó que la ciutadania albira quan una institució no dona la informació que se li demana (tot i que això és el que creu el 39,5% de persones enquestades). La principal raó és que és costós i complicat (43,5%). En tercer lloc es situa el fet de saber que no hi haurà sanció (24,8%). Només un 11,6% ho atribueix a que la gent demana coses absurdes. (Pàg. 40).

La creença en que el patrimoni i l'activitat econòmica dels càrrecs públics hauria d'estar controlat per un organisme independent se situa en un 85,8%. D'aquest, un 70,6% fa extensiva la consideració a la família del polític. (Pàg. 43).

La lluita contra la corrupció

La reacció d'institucions i de partits quan hi ha indicis de corrupció que afectin un dels seus càrrecs públics hauria de ser, a parer d'un 77,5%, apartar-lo de les seves funcions mentre que un 16,5% s'inclina per mantenir-lo fins que hi hagi sentència. (Pàg. 45)

Més de la meitat (50,5%) de les persones interpel·lades identifiquen com a principal escull per denunciar un cas de corrupció del qual tenen coneixement la dificultat de reunir proves (xifra en ascens, ja que el 2016 la proporció era del 34,6% i el 2018 del 48,2%). La por a les represàlies és el següent motiu adduït (29,2%). La falta de resposta del sistema (el responsable no serà castigat) és l'opció triada per un 28,5% i no saber on denunciar escala fins el 27,5%. Es ratifica, en conjunt, la identificació de motius aliens a la voluntat del denunciant. (Pàg. 46).

La confiança en les institucions per lluitar contra la corrupció va a la baixa: el segueix encapçalant la policia (amb una mitjana de 5,8), seguida de les ONGs i altres associacions (5,7). Suspenen en aquest índex la justícia, amb una puntuació de 4,8 sobre 10 i, en el darrer lloc, els mitjans, la premsa i els periodistes (amb una nota mitjana de 4,5) (Pàg. 48).

L'Oficina Antifrau supera el test de confiança amb una nota mitjana de 5,5 sobre 10, però hi ha una davallada en el coneixement de la institució (passa del 67,5% al 53,1%). (Pàg. 47 i 48).